

Regeringens skrivelse

2000/01:90

Nordiskt samarbete 2000

Skr.
2000/01:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2001

Göran Persson

Leif Pagrotsky
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under år 2000 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

1	Inledning.....	3
2	Samarbetets huvudområden.....	5
2.1	Samarbetet inom Norden	5
2.2	Norden och Europa	6
2.3	Norden och dess närområden.....	7
3	Nordiskt samarbete på sektorsnivå.....	9
3.1	Kultur och medier	9
3.2	Utbildning och forskning	12
3.3	Miljö.....	14
3.4	Ekonomi och näring	15
3.4.1	Energi.....	15
3.4.2	Näringspolitiskt samarbete och IT-frågor.....	17
3.4.3	Regionalpolitik.....	18
3.4.4	Jord- och skogsbruk	19
3.4.5	Fiskerisamarbete	20
3.4.6	Bygg- och bostadssamarbete.....	21
3.4.7	Transport, infrastruktur och trafiksäkerhet	22
3.4.8	Ekonomi och finanspolitik.....	23
3.5	Medborgarpolitik	25
3.5.1	Arbetsmarknad och arbetsliv	25
3.5.2	Socialpolitik och hälsovård.....	26
3.5.3	Livsmedelsfrågor	27
3.5.4	Konsumentpolitik.....	28
3.5.5	Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	31
3.5.6	Lagstiftningssamarbete	32
3.5.7	Migrations- och flyktingpolitiska frågor.....	34
3.5.8	Ungdomsfrågor	35
3.6	Säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete.....	36
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2001.....	40

1 Inledning

Under arbetsåret 2000 hade Danmark ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Danmark har under ordförandeskapet haft "De nordiska välfärdsstaterna" som ett huvudtema för samarbetet. Andra frågor som lyfts fram är närområdessamarbetet, effektiviseringen av det nordiska kultursamarbetet och uppföljningen av statsministerdeklarationen från år 1999 om "Ett hållbart Norden".

Den så kallade "Visemanspanelen" som tillsattes av de nordiska samarbetsministrarna 1999, med uppgift att studera samhällsutvecklingen i Norden inför det nya årtusendet och bedöma vilka konsekvenser som den kan få för det nordiska samarbetet, lämnade sin rapport "Norden – Öppet för världens vindar" i oktober 2000. I rapporten identifieras ett antal utvecklingstrender som påverkar Nordens framtid; det är globaliseringen, den teknologiska utvecklingen, Europaintegrationen m.m. Utifrån denna utveckling har Visemanspanelen försökt bedöma konsekvenserna för det nordiska samarbetet och skisserat förslag till åtgärder. Rapporten innehåller ett stort antal förslag. Många av dem är redan tillgodosedda eller har diskuterats i andra sammanhang. En bedömning som framhävs i rapporten är att det behövs en genomgripande förändring av den nordiska samarbetsstrukturen. Därmed avses förändringar både i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organisation och i inriktningen av arbetet. Andra frågor som lyfts fram är att utvecklingen i EU ökar behovet för de nordiska länderna att samordna sin politik och gör det nödvändigt att revidera Nordens närområdessamarbete. Rapporten utgjorde ett underlag för diskussionen vid Nordiska rådets session i november 2000. Den är nu föremål för uppföljning inom både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Samverkan på det nordiska planet kring utvecklingen av ett *hållbart samhälle* fick en särskild politisk vikt genom de nordiska statsministrarnas deklaration 1998, där Nordiska ministerrådet fick i uppdrag att utarbeta en tvärssektoriell strategi för en hållbar utveckling i Norden. Under år 2000 lämnade en särskild förhandlingsgrupp förslaget "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden". Förslaget har behandlats och godkänts av de nordiska miljöministrarna och de nordiska samarbetsministrarna. Strategin trädde i kraft den 1 januari 2001. Genomförandet av strategin skall i huvudsak ske nationellt, men kommer också att beröra många sektorer inom Nordiska ministerrådet. Strategin kommer att vara underlag för diskussionen vid Nordiska rådets temakonferens om "Ett bärkraftigt Norden" i april 2001.

Under det svenska ordförandeskapet i det nordiska samarbetet år 1998 var frågorna om *avveckling av hinder för att underlätta boende, pendling, arbete och företagande över gränserna i Norden* ett centralt tema. Arbetet på detta område har fortsatt under år 2000.

Arbetet på det bilaterala planet mellan Sverige och Danmark för att underlätta integrationen i Öresundsregionen har under året fortsatt och

gått in i en ny fas i och med att Öresundsförbindelsen öppnade den 1 juli. Regeringarna har gemensamt utarbetat två rapporter. Den första rapporten "Öresund – en region blir till", som presenterades under våren 1999, kartlade hinder för integrationen och gav en rad rekommendationer för att i den mån det är möjligt komma tillrätta med problemen. I maj 2000 presenterades en gemensam uppföljningsrapport "Öresund – status innan bron öppnar". Denna visade att de flesta initiativ hade genomförts och att endast ett fåtal var försenade. Processen går nu vidare och kräver en löpande uppföljning och lyhördhet för nya hinder eller problem som kan dyka upp.

För att skapa förutsättningar för integrationen i Öresundsregionen har den svenska och den danska regeringen satsat totalt 38 miljoner danska kronor under fyra år på att informera medborgarna och företagarna om förhållanden på respektive sida av sundet. Vägledning erbjuds genom en hemsida och en telefontjänst. Sveriges regering har också valt att stödja ett fysiskt informationskontor i Malmö med 12 miljoner svenska kronor. I informationskontoret har fem myndigheter samlokaliseras; Skattemyndigheten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen och Region Skåne. Den svenska regeringen satsar även 20 miljoner danska kronor under fyra år på marknadsföring av Öresundsregionen tillsammans med den danska regeringen och regionala parter.

Samarbetet mellan Sverige och Danmark i Öresundsregionen har inspirerat till ett arbete för ökad integration med Norge och Finland. Under år 2000 kartlades olika problem som enskilda och företag kan möta. Det har konstaterats att det även här finns många olika hinder för rörligheten över gränserna. En del beror på bristande information och kunskap. En del andra är av mer reell karaktär och beror på olika lagstiftning och regler i länderna. Arbetet går vidare med att följa upp dessa frågor.

Ett nytt projekt som syftar till att se på utvecklingsförutsättningarna för Västsveriges samarbete med regioner i Norge och Danmark har avrapporterats av en särskild utredare i rapporten "Den skandinaviska arenan". En övergripande slutsats i rapporten är att samarbetet i regionen bör ha goda förutsättningar att utvecklas under de kommande åren. Det föreslås bl.a. att samordningen mellan olika aktörer på svensk sida stärks och det bedöms att möjligheterna till samarbete är särskilt stora mellan Västsverige och sydöstra Norge. Rapporten är föremål för uppföljning i samråd med lokala aktörer.

2.1 Samarbetet inom Norden

Även under år 2000 har inriktningen på frågor som har betydelse för enskilda och företag i vardagen, särskilt arbete med att avlägsna gränshinder, stått högt på dagordningen.

Under året fattades beslut om att projektet med servicetelefonen "Hallå Norden" efter en försöksperiod skall vidareföras och få kontaktpunkter i vart och ett av de nordiska länderna. Servicetelefonen, dit nordiska medborgare kan ringa för att få hjälp med problem de stött på vid arbete, studier och resor i de nordiska länderna, har visat sig fylla ett behov.

Mot bakgrund av ett svenskt initiativ har Nordiska ministerrådet under året upprättat informationsverksamheter i Stockholm, Köpenhamn och Oslo. I Stockholm har avtal ingåtts med Föreningen Norden om drift av verksamheten under beteckningen "Norden i Fokus". Avsikten är att det nordiska samarbetet genom "Norden i Fokus" skall få en synlig närvaro i Stockholm och vara en informationspunkt som är lätt tillgänglig för allmänheten. Under år 2000 arrangerades bl.a. ett antal seminarier och kulturaktiviteter på nordiska teman.

På uppdrag av de nordiska samarbetsministrarna har ministerrådets generalsekreterare lämnat förslag till reformering av ministerrådets budgetsystem i rapporten "Budgetanalys 2000 – Den nordiska budgeten". Ett viktigt syfte med uppdraget var att se på möjligheterna att förbättra styrningen av verksamheten genom budgeten samt att öka flexibiliteten i budgeten och därmed utrymmet för nya politiska initiativ. Generalsekreterarens rapport innehåller en rad olika förslag av både principiell och teknisk karaktär och den berör stora delar av det nordiska samarbetssystemet. Där pekas också på den höga likviditeten inom systemet. Rapporten har varit föremål för en omfattande remissomgång inom Nordiska ministerrådet. Uppföljningsarbetet fortsätter under 2001.

Nordiska ministerrådets budget för år 2000 uppgick till 741 miljoner danska kronor. De viktigaste områdena i budgeten var kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet som svarade för närmare hälften av utgifterna. Andra stora områden på budgeten var ekonomi- och näringssektorn, medborgarpolitik samt miljö- och närområdessamarbetet.

Den svenska andelen av budgeten var enligt den nordiska fördelningsnyckeln 33,7 procent, en minskning med 0,4 procentenheter från föregående år. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten.

Efter behandling i Nordiska rådets organ fastställde ministerrådet i november 2000 - i enlighet med Nordiska rådets önskemål - budgeten för 2001. Den uppgår efter prisomräkning till 774 miljoner danska kronor. Det är en real ökning av budgetramen med 10 miljoner. Ökade insatser görs på kultur-, utbildnings-, forsknings-, miljö-, informations- och närområdessamarbete. Den svenska andelen av budgeten ökar något till 34,3 procent. Samtidigt med beslut om budgeten för 2001 har även beslutats om att upprätta en likviditetsbudget som skall vara

bestämmande för ländernas inbetalningar till ministerrådet och även skall vara ett verktyg för att minska den stora likviditeten.

Samverkan med frivilligorganisationerna, där Föreningen Norden intar en särskild ställning, är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet. På det nationella planet har regeringen tidigare, i enlighet med önskemål som uttalats i riksdagen, verkat för stöd till Föreningen Nordens informationsverksamhet vid Arena Norden. Den verksamheten avvecklades i samband med att Nordiska ministerrådet etablerade sin informationsverksamhet i Stockholm i samarbete med Föreningen Norden.

Över den nordiska budgeten ges stöd till *samisk verksamhet* såsom Samerådet, Nordiskt samiskt institut samt stöd till samisk kulturverksamhet. Dessutom fördelas medel för urbefolkningsfrågor inom ramarna för det arktiska programmet. Stöd kan även ges från sektorernas dispositionsmedel.

Samerådet är en politiskt obunden paraplyorganisation för samiska organisationer i Finland, Norge och Sverige. Nordiskt samiskt institut har till uppgift att ta initiativ till att samordna och genomföra utredningar, planläggningar och forskning med syfte att förbättra de samiska folkens ställning.

Nordiska ministerrådet har tagit på sig en samordnande roll beträffande årliga ministermöten i samefrågor. Det första ministermötet ägde rum i april 2000 och ett påföljande möte i november. Vid dessa möten diskuterades bl.a. relationerna med Sametinget samt frågan om en nordisk samekonvention.

Nordiskt samiskt parlamentariskt råd har nu bildats men man avvaktar fortfarande att det svenska Sametinget skall fatta positivt beslut i frågan.

2.2 Norden och Europa

Europafrågorna är ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet och de har spelat en framträdande roll också under verksamhetsåret 2000.

Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och Island och Norge är parter i EES-avtalet har alla nordiska länder en mycket nära anknytning till det europeiska samarbetet. Samarbetet i europafrågor har i första hand karaktär av samråd och informationsutbyte. Samarbetet inom Nordiska ministerrådets ram koncentreras till områden där de nordiska länderna har gemensamma intressen och en önskan att påverka den europeiska dagordningen.

Samrådet i EU- och EES-frågor har fortsatt i enlighet med tidigare rutiner. Det innebär att bl.a. att dessa frågor är stående punkter på dagordningen vid möten i Nordiska ministerrådet. Ministerrådets årliga rapport om detta samarbete visar på ett ganska omfattande samarbete inom flera olika samsamarbetssektorer. Det gäller främst konsument-, livsmedels-, forsknings-, miljö- och arbetsmarknadssektorerna.

Det informella *nordiska samarbetet på inre marknadsområdet* har fortsatt och avrapporterades vid det nordiska utrikeshandelsministermötet i november 2000. Ett antal olika projekt har genomförts som ett led i det nordiska samarbetet om att förverkliga den inre marknaden. Vid

ministermötet noterades särskilt att de nordiska expertmyndigheterna lämnat förslag till gemensamma nordiska regler för återkommande besiktning av maskiner och förarcertifikat för vissa maskiner. Ministrarna var eniga om vikten av att gå vidare med genomförandet av detta förslag. När förslaget är genomfört kommer en maskinentreprenör att kunna ta uppdrag i ett nordiskt grannland utan att hindras av att länderna har olika bestämmelser för maskinbesiktning och förarcertifikat. Ministrarna var också eniga om vikten av att gå vidare och se på andra områden där man kan underlätta för företagare att bedriva verksamhet över gränserna i Norden.

Schengensamarbetet syftar till att påskynda förverkligandet av den fria rörligheten för personer. I enlighet med Romfördragets regler ingick Frankrike, Tyskland och Beneluxstaterna år 1985 ett separat mellanstatligt avtal, utanför EG-ramen, om att successivt avveckla personkontrollerna vid de gemensamma gränserna och att utveckla det polisiära och rättsliga samarbetet mellan staterna.

Sverige och de övriga nordiska länderna anslöt sig i december 1996 till Schengensamarbetet. Alltsedan dess har de nordiska länderna deltagit i Schengensamarbetet på arbetsgrupps- och ministernivå.

Under våren 1998 godkände riksdagen Sveriges anslutning till Schengen (prop. 1997/98:42, bet. 1997/98:JuU15, rskr. 1997/98:181). Under år 2000 har den nödvändiga lagstiftningen godkänts av riksdagen (prop. 1999/2000:64, bet. 1999/2000:JuU17, rskr. 1999/2000:215).

Processen med att granska de nordiska länderna inför ett operativt medlemskap har också pågått under året. Granskningsprocessen omfattade bl.a. utvärdering av de nordiska ländernas personkontroll vid yttre land- och sjögräns samt flygplatser. På grundval av resultaten från dessa utvärderingar kunde rådet i december 2000 fatta det för de nordiska länderna positiva beslutet att på vissa villkor fr.o.m. den 25 mars 2001 godkänna Norden för ett operativt inträde i Schengen.

Under året kunde också avtalet mellan Sverige och Danmark om polisiärt samarbete i Öresundsregionen träda i kraft. Avtalet är föranlett av bl.a. den ökade integrationen i regionen, den ökade rörligheten för personer som följer med Schengenkonventionens ikraftträdande samt behovet av allmän ordning och säkerhet.

2.3 Norden och dess närområden

Samarbete med närområdet är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Samarbetet med närområdet omfattar de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis.

Nordiska ministerrådets insatser i närområdet är ett komplement till insatser som görs nationellt och genom andra internationella organ. Insatserna utformas i dialog med berörda samarbetspartners, bl.a. vid de årliga mötena mellan de nordiska samarbetsministrarna och deras motsvarigheter inom Baltiska ministerrådet.

Huvudmålsättningen med ministerrådets insatser är att bidra till en stabil och demokratisk utveckling och att främja utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi. Avsikten är att insatserna skall

koncentreras till områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde och bidrar till en bättre samordning med andra insatser.

I ministerrådets budget för år 2000 uppgick det särskilda närområdesprogrammet till 67 miljoner danska kronor. En stor del av resurserna satsas på projekt med inriktning på demokrati, välfärd, bärkraftigt resursutnyttjande och marknadsutveckling. Olika former av stipendie- och utbytesordningar är också viktiga inslag i programmet. Närområdesprogrammet omfattar dessutom verksamheten vid de nordiska informationskontoren i de baltiska huvudstäderna och i S:t Petersburg. Ministerrådet önskar även etablera en informationspunkt i Kaliningrad. Under år 2000 togs denna fråga upp med ryska myndigheter.

Utöver det särskilda närområdesprogrammet görs insatser över ministerrådets budget även genom olika samarbetssektorer. De samlade insatserna är därför avsevärt större och bedöms uppgå till totalt närmare 20 procent av Nordiska ministerrådets budget.

De nordiska finansieringsinstitutionerna, Nordiska investeringsbanken (NIB), Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) och Nordiska projektexportfonden (Nopef), har verksamhet med inriktning på närområdet. NIB har en särskild ordning för lån på förmånliga villkor för finansiering av miljöprojekt i närområdet. NEFCO har en riskkapitalfond för lån till miljöinvesteringar i närområdena och en miljöutvecklingsfond som gör insatser i närområdet. Nopefs framtida finansiering och verksamhet för perioden 2001–2004 sågs över under år 2000. Mot bakgrund härav beslutade ministerrådet att Nopef under perioden skall få en nationell tilläggsfinansiering som skall användas för projekt främst i de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Innebörden av det fattade beslutet är att Nopefs verksamhet kan upprätthållas på tidigare nivå.

Nordiska ministerrådets *program för arktiskt samarbete* syftar till att ge samnordiska insatser ett särskilt mervärde i förhållande till andra aktiviteter med inriktning på Arktis. Programmet omfattar projekt som rör urbefolkningsfrågor, polarforskning, miljö och infrastruktur. Programmet kommer att ses över under år 2001 och förslag kommer att föreläggas Nordiska rådet. Ministerrådet blev under år 2000 upptaget som observatör i Arktiska rådet.

Mot bakgrund av den snabba utvecklingen i närområdet och behovet av en avstämning med andra nationella och internationella insatser beslutade ministerrådet år 2000 om *en översyn av de strategiska målsättningarna för närområdessamarbetet*. En rapport, "Närmare Norden", med förslag till reviderad nordisk närområdesstrategi lämnades hösten 2000. I rapporten föreslås ingen omedelbar förändring av definitionen av närområdet, men efterhand en ökad tonvikt på insatser i det ryska närområdet. Andra förslag gäller en koncentration av insatserna till större projekt, ökad mottagarstyrning och en större differentiering av insatser på olika mottagarländer. Rapporten utgjorde underlag för diskussionen vid Nordiska rådets session i november och kommer att föreläggas rådet i form av ett ministerrådsförslag våren 2001.

3.1 Kultur och medier

Allmänt

Nordiska ministerrådet stimulerar kultursamarbetet i Norden genom insatser på särskilda områden, genom nätverksbildning och satsningar på projekt med stark nordisk profil. Inom ramen för kultursamarbetet finns två stora fonder, Nordiska kulturfonden och Nordiska film- och TV-fonden. Kultursamarbetet på regeringsnivå grundas på ett kulturavtal från år 1972. Satsningen på kultursamarbetet över ministerrådets budget uppgick år 2000 till ca 144 miljoner danska kronor.

Samarbetet inom Norden

Tyngdpunkten i kultursamarbetet ligger på samarbetet inom Norden och bygger på den värdegemenskap som finns mellan de nordiska länderna och som manifesteras i den kulturella och språkliga gemenskapen.

I augusti hölls en konferens på temat: "Nordisk Värdegrundlag och nordisk identitet" i Köpenhamn. Kulturpersonligheter i olika länder hade skrivit uppsatser på temat hur man ser på den nordiska identiteten i andra länder. Konferensen ägde rum i Det Konglige Bibliotek i Köpenhamn. Bland annat diskuterades hur man kan stödja det mångkulturella i det nordiska samarbetet.

I det danska ordförandeprogrammet på kulturområdet framhålls utvecklingen inom arkitektur, design, bildkonst och konsthantverk. Den omorganisering som skett av NIFCA (Nordic Institute for Contemporary Art) erfordrar en uppföljning under året. Man vill fästa uppmärksamhet på nya former för konstnärssamarbete och utnyttja den nya tekniken inom ramen för IT-området. Den kulturella mångfalden skulle markeras i de tre nordiska städerna Reykjavik, Bergen och Helsingfors – vilka utsetts till Europeiska kulturhuvudstäder år 2000.

Satsningen på barn och unga har fortsatt med utgångspunkt i den särskilda handlingsplanen "Ett kommande Norden" som avser det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet 1996–2000. Huvudmålet för Ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för kultur i Norden. Barn- och ungdomskultur omfattar både den kultur som skapas av barn och unga och den kultur som skapas av vuxna med barn och unga som målgrupp. En viktig insats handlar om att skapa nordiska mötesplatser för barn och unga där de kan samlas för att presentera egna eller andras verk för varandra. Projekt med en mångkulturell profil har tillhört en prioriterad kategori.

Under år 2000 har medel beviljats för att stödja barnkulturforskningen.

Språket är en förutsättning för att kunna ta del av det gemensamma kulturarvet. Målet är att de skandinaviska språken fortsatt skall utgöra den gemensamma ramen i det nordiska samarbetet och att den internordiska språkförståelsen och kulturkompetensen skall vidareutvecklas och bestå samt att stärka nordbors färdigheter att förstå varandra i skrift och tal.

Kulturektorn har ett särskilt ansvar att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. I den strategi som lades fram till Nordiska rådets session i Oslo framhålls att de nordiska länderna genom respekt för kulturell mångfald skall motarbeta rasism och främja positiva värden. Inom kulturektorn skall särskilda åtgärder vidtas för att tillmötesgå tidens krav. Man bör satsa på att stärka rekryteringen av minoriteter på alla nivåer samt stödja verksamhet som är opinionsbildande och som ger uppmärksamhet.

Satsningarna på media har fortsatt. Avtalet om Nordiska Film- och TV-fonden omförhandlades under år 1999. Avtalet garanterar fonden ett årligt tillskott på minimum 58 miljoner danska kronor. Nordiska Film- och TV-fonden stöder produktion och distribution av film och TV i Norden. Fonden bygger på ett avtal mellan nio nordiska TV-bolag, fem nationella filminstitut och ministerrådet. Under de senaste fem åren har fonden stött produktion av drygt 200 filmer och TV-serier.

Nordiska kulturfonden är det viktigaste nordiska stödorganet för kulturaktiviteter på fältet. Verksamhetsområdet är brett alltifrån allmän kultur till utbildning och forskning. Under år 2000 har projekt för ett belopp på totalt 26,6 miljoner danska kronor beviljats bidrag. Totalt behandlade fonden under året 898 ansökningar. Under året påbörjade Nordiska kulturfonden ett närmare samarbete med de tolv bilaterala fonder som finns i Norden, varav fyra finns i Sverige. Härutöver påbörjade fonden ett närmare samarbete med de åtta regionala nordiska informationskontoren, vilka i Sverige finns i Göteborg och Umeå, för att stimulera fler nordiska projekt utanför huvudstadsområdena i Norden. Under år 2000 har fonden avslutat sin treåriga beviljning till projektet "Nordisk kulturpolitik under förändring" vilket skall slutredovisas under år 2001. I projektet är Statens kulturråd involverat från svensk sida.

Spännvidden i fondens verksamhet är stor. Under år 2000 beviljade fonden exempelvis bidrag till ett nordiskt ungdomsläger för döva och till en konferens om skolundervisningen i nordiska språk, till samisk kulturpresentation i Japan och till en vandringsutställning om fångstkultur i Västnorden, till etablerandet av ett nätverk mellan nordiska och baltiska idrottshistoriker och till utställningen "The Generation X – Young Nordic Design" i Scandinavia House i New York, till en databildbas om medeltida kyrkomålningar i Norden och till ett nordiskt virtuellt barnbibliotek, till nordiska mästerskap för unga serietecknare och till ett seminarium om kriminalromanens ställning i Norden samt till "Devil Dolls Tour 2001" och ett samarbete mellan unga tjejrockband i Norden. Denna spännvidd gör Nordiska kulturfonden till en viktig del i det nordiska samarbetet. Fonden har genom sin breda verksamhet och satsning på mindre projekt möjliggjort förverkligandet av ett stort antal idéer från kulturlivet.

De fyra konstkommittéerna, Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (Nordbok), Nordiska musikkommittén (Nomus), Institutet för samtidskonst (NIFCA) och Teater och dans i Norden, har genom sina nätverk, seminarier och olika stödformer verkat för att sprida kunskap om nordisk konst. År 1999 gick Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) och NIFCA samman. Den nybildade institutionen skall synliggöra kvalitativ visuell kultur i Norden och internationellt. Fokus i verksamheten är en fortgående dialog om innehållsmässiga frågor i konsten och det sätt och de former den kan presenteras på. Speciell vikt skall läggas vid mötet mellan bildkonst, design och arkitektur. NIFCA medverkar, tillsammans med Nordiska Stiftelsen för Visuella Studier (NSVS) i Stockholm, till utgivandet av tidskriften NU: The Nordic Art Review.

Nordboks verksamhet är inriktad på att utveckla samarbetet på litteratur- och folkbibliotekens område. Översättningsstödet, vilket för 2000 uppgick till 2,9 miljoner danska kronor, bidrar till den nordiska litteraturens tillgänglighet. Under året har Nordboks sekretariat utlokaliseras. Sekretariatsfunktionen för Nordbok administreras av biblioteksstyrelsen i Danmark.

Nomus har inom ramen för sitt uppdrag att fördela bidrag till musiklivet. Medel har under år 2000 beviljats 18 nya kompositionsbeställningar, 23 konsertframträdanden/festivaler samt ett antal konferenser, symposier och seminarier. Orkester Norden deltog i Nordiska Ministerrådets firande av Norden inför ett nytt millennium med en konsert i Tivolis konsertsal i oktober 2000.

Norden och Europa

Aktuella EU-frågor anmäls regelbundet på ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten. Det nordiska samarbetet på mediaområdet är viktigt i förhållande till EU:s arbete. EU:s mediasamarbete utgår från vissa gemensamma direktiv och stödprogram. Ministerrådet vill fortsatt föra en aktiv politik för att tillvarata nordiska intressen på mediaområdet.

En hög prioritering under år 2000 var arbetet med utställningen "West Viking". Utställningen togs fram i samarbete med Smithsonian Institute i Washington DC och kommer att visas 2000–2001. Utställningen handlar om vikingarnas resor västerut och visar bland annat arkeologiska utgrävningar från Grönland och Nordamerika.

Norden och dess närområden

Samarbetet med närområdena ökar i betydelse. Ministerrådets budget för närområdssatsningar för år 2000 har ökat jämfört med budgeten för 1999. Kulturförmedlingen är en betydelsefull del i samarbetet. Samtliga konstkommittéer har under år 2000 haft kontakt och i olika former bedrivit samarbete med sina motsvarigheter i Baltikum eller nordvästra Ryssland.

Allmänt

Utbildning och forskning hör till de områden som kommer allt mer i fokus i det internationella samarbetet. Med internationaliseringen ökar också vikten av regionalt samarbete mellan länder med gemensamma intressen och värderingar. Ministerrådet har fastställt en strategiplan för tiden 2000–2004 för utbildnings- och forskningssektorn i syfte att göra *Norden till en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser*. Samarbetet kommer under perioden att bygga på erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete samt koncentreras till områden där det stärker nationella utvecklingsprocesser och är meningsfullt ur ett resursperspektiv. Insatserna skall främst avse följande områden: kompetensutveckling och livslångt lärande, evalueringsfrågor, informations- och kommunikationsteknologi, språksamarbete, mobilitet och ömsesidigt erkännande av studieresultat, arbetsdelning samt utbildning och forskning i ett internationellt perspektiv. Vikt kommer att läggas vid att skapa en öppen dialog med bl.a. näringslivet.

Ministerrådet har inlett en översyn av den *web-baserade informationen* om utbildning och forskning i syfte att göra den mer överskådlig och användarvänlig. Bl.a. skall en portal upprättas, den s.k. FUIT-portalen (forskning, utbildning och IT), via vilken det skall bli möjligt att söka information om nordiska avtal inom sektorn, mobilitetsordningar för elever, studenter och lärare, pågående projekt inom t.ex. skolområdet, kommande konferenser, m.m. Ett arbete har även inletts med att se över samtliga inom sektorn förekommande *stödordningar* i syfte att göra dem mer enhetliga och finna synergieffekter.

Samarbetet inom Norden

Med utgångspunkt i strategiplanen har ministerrådet fastställt nya handlingsplaner för ledningsgrupperna för *nordiskt skolsamarbete* (NSS) och *folkbildning och vuxenundervisning* (FOVU). Dessa två ledningsgrupper och ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom *högre utbildning* (HÖGUT) har samtliga som sammanfallande prioriteringar under år 2000 haft insatser för livslångt lärande, kompetensutveckling, kvalitets- och värdegrundsfrågor samt synlighet. NSS har utvecklat nya projektförslag inom områdena för livslångt lärande och värdegrunden i skolan. FOVU har tagit initiativ till två kartläggningar; en om pågående arbete i länderna med avseende på värdering av realkompetens och en om vuxnas lärande, med inriktning på korttidsutbildade. HÖGUT har arbetat med projekt som bidrar till kompetensutveckling, ökad mobilitet och nätverksbyggande. Fortsatt uppmärksamhet har ägnats åt frågor som rör ömsesidigt erkännande av examina och andra studiemeriter. Ministerrådet har uppdragit åt NSS att på grundval av erfarenheterna av pilotprojektet *NORDPLUS*-mini utarbeta ett permanent mobilitetsprogram för grundskolans högstadium. Under hösten anordnade ministerrådet en konferens i Köpenhamn om "Värden och

visioner, utbildningens roll under det nya årtusendet", d.v.s. om utbildningarnas uppgift att förmedla den värdegrund som samhällslivet i Norden vilar på. I konferensen, som blev en stor framgång, deltog även representanter för länder utanför Norden och Europa.

Språksamarbetet har alltid varit ett högprioriterat område i det nordiska samarbetet. En ny handlingsplan (2000–2004) för språksamarbetet (NORDMÅL) började tillämpas under året. Tyngdpunkten i språksamarbetet kommer under perioden att ligga på de små språkområdena i Norden, barn och ungas språkförståelse samt utvecklandet av ett nordiskt språknätverk. Programaktiviteterna har under året varit inriktade på fort- och vidareutbildning av tolkar, lärare och lärarutbildare. Årets NORDMÅL-konferens var ägnad de samiska språken och kulturen.

Ett informellt ministermöte om *forskningssamarbete* har ägt rum i Århus i anslutning till en konferens för universitets- och högskolerektorer i de nordiska länderna. Deltagarna diskuterade forskarutbildning, särskilt i form av forskarskolor och upprättandet av "centres of excellence". Ministerrådet har gett Nordiskt Forskningspolitiskt Råd (FPR) i uppdrag att utarbeta förslag till hur ett förverkligande av "centres of excellence" skulle kunna gå till. FPR skall under arbetet samråda med bl.a. de nationella forskningsråden, HÖGUT och Nordisk Forskarutbildningsakademi (NorFA). Två nya femåriga forskningsprogram har startat under året, ett om Kön och våld och ett om Språkteknologi. Det senare syftar till att profilera den nordiska språkgemenskapen och säkra användningen av de nordiska språken inom språkteknologin.

IT-policygruppen är rådgivande till utbildnings- och forskningsministrarna. Enligt sitt nuvarande mandat (2000–2002) skall gruppen främst inrikta sig på att samla kunskap om kunskapssamhällets utveckling nationellt och internationellt och förmedla den till ledningsgrupper och andra policyorgan inom sektorn. IT-policygruppen har även tagit initiativ till projekt inom IT-området, t.ex. det nu pågående IDUN II-projektet (IT och data i undervisningen). Ansvariga för projektet är NSS, FOVU och HÖGUT.

Norden och Europa

Ledningsgrupperna NSS, FOVU och HÖGUT har som stående punkt på sina resp. dagordningar erfarenhetsutbyte om EU:s nya utbildningsprogram, Leonardo II och Sokrates II. Ministerrådet anordnade i december även ett seminarium om genomförandet av de nya utbildningsprogrammen, med betoning på programmens betydelse för det livslånga lärandet. EU-kommissionen deltog i seminariet. Ministrarna har under året informerat varandra om uppföljningen nationellt av den s.k. Bolognadeklarationen, till stöd för fortsatt utveckling av det europeiska samarbetet inom högre utbildning. En komparativ studie, "The Nordic Model of Adult Education" (NOMAD), om vuxnas lärande, baserat på vissa OECD-studier, har genomförts under ledning av FOVU. Studien som gör jämförelser mellan länderna i Norden men också ställer

Norden och dess närområden

NSS har ansvaret för ett nordiskt-baltiskt samarbetsprojekt om insatser för elever med särskilda behov. Projektet, "Development of a School for all", har under året kommit igång i samtliga baltiska länder. FOVU har inriktat sig på att stärka och vidareutveckla nätverksuppbyggnaden mellan de nordiska länderna, Baltikum och nordvästra Ryssland. HÖGUT har arbetat vidare med uppgiften att på sikt upprätta ett gemensamt nordiskt-baltiskt utbildningsrum. Ministerrådets särskilda stipendieordning för Baltikum och nordvästra Ryssland, som omfattar den högre utbildningen och forskningen samt den ideella sektorn, har stor betydelse för uppbyggnaden av nätverk. Deltagare från Baltikum och nordvästra Ryssland har möjlighet att delta i NorFA:s forskarkurser och forskarnätverk. Programmet "Teacher Training in the Baltic States – Nordic Plan of Action", som har pågått sedan år 1995, avslutades med en slutkonferens i maj i Lettland. En slutrapport har lämnats till ministerrådet.

3.3 Miljö

Det nordiska samarbetet inom miljöområdet utgår från målen i den nordiska miljöstrategin som omfattat åren 1996–2000. Strategin har syftat till att bevara den biologiska mångfalden, att nå en hållbar användning av naturresurserna och att minska föroreningar och utsläpp under kritiska belastningsgränser.

Ett nytt miljöhandlingsprogram för perioden 2001–2004 och en strategi för hållbar utveckling i Norden har tagits fram under året.

Miljöfrågorna har och har haft ett stort utrymme i de nordiska ländernas politik och samarbetat i Norden inom miljöområdet har pågått under årtionden. Det nordiska samarbetets stora betydelse för vårt närområde, särskilt nordvästra Ryssland och Baltikum, måste också understrykas.

Huvuddelen av miljöområdets projektverksamhet har bedrivits i fasta arbetsgrupper för havs- och luftfrågor, miljöövervakning och data, natur och friluftsliv, kemikalier samt produkter och avfall. Arbetet har till betydande del varit inriktat på att ta fram förhandlingsunderlag och förbereda nordiska initiativ i EU och i det övriga internationella miljösamarbetet.

Samarbetet har också bedrivits i ett antal tvärsektoriella grupper för miljö och ekonomi, energi, jord- och skogsbruk, fiske, konsumentfrågor, kulturmiljö i landskapet och produktorienterad miljöstrategi samt ad-hocgrupper om trafikbuller och miljö och sysselsättning.

En utvärdering av NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) har utförts och beslut fattats om ökade medel (5 miljoner danska kronor) till NEFCO:s miljöutvecklingsfond.

På miljöministrarnas möte i augusti diskuterades temat hållbar utveckling under närvaro av EU-kommissionären för miljöfrågor Margot Wallström.

Miljöministrarna har också tagit aktiv del i arbetet att utforma en nordisk strategi för hållbar utveckling.

Det miljöpolitiska nordiska externa engagemanget har främst avsett initiativ i EU t.ex. om offentlig upphandling och EU:s Nordliga dimension, kontakter med den nya ryska miljöadministrationen samt samnordiskt agerande i Arktiska Rådet och i de globala förhandlingarna om långlivade organiska föreningar (POP:s).

Nordiska rådets natur- och miljöpris för år 2000 utdelades på Nordiska rådets session i Reykjavik i november till den norska miljöorganisationen Bellona för dess insatser i nordvästra Ryssland.

3.4 Ekonomi och näring

3.4.1 Energi

Allmänt

Målsättningen för det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning i Norden och dess närområde. Utvecklingen inom energiområdet i de nordiska länderna och internationellt har dessutom medfört ett ökat behov av nordiskt samarbete när det gäller frågor om den nordiska elmarknaden och samspelet med den inre marknaden i EU/EES, förhållandet till klimatfrågan och möjligheterna att utveckla samarbetet om Östersjöfrågor inom energisektorn.

Samarbetet baseras på den energipolitiska redogörelsen till Nordiska rådet 1996 samt på uppföljning och utveckling av frågorna i statsministrarnas deklaration i Bergen 1997 om en bärkraftig energiförsörjning omkring Östersjön. En stor del av arbetet bedrivs numera i särskilda arbetsgrupper: Bergengruppen, närområdesgruppen, energiindikator-gruppen, gasgruppen, elgruppen samt samarbetsgruppen mellan energi och miljö.

Under senare år har rekommendationer från Nordiska rådet som berört energisektorn i hög grad gällt elmarknadsfrågor och klimatpolitiska frågor, med en särskild inriktning på ekonomiska styrmedel. För att fördjupa den viktiga dialogen mellan Nordiska rådet, dess närområdesutskott och ministerrådet arrangerades i oktober 2000 ett möte.

Vad gäller samarbetet mellan de nordiska länderna har arbetet med utvecklingen av den nordiska elmarknaden liksom samarbetet i klimatfrågor haft fortsatt hög prioritet under år 2000.

De nordiska länderna har en lång historia av *samarbete på elområdet*. De nordiska energiministrarna kom vid sitt möte i Louisiana år 1995 överens om principerna för det nordiska elsamarbetet. Det finns i dag ett behov av att fördjupa det politiska samarbete som inleddes genom Louisiana-överenskommelsen, vilket slogs fast vid energiministrarnas möte i augusti 2000. Arbetet omfattar såväl åtgärder för effektivare resursutnyttjande och förbättringar av elmarknadens funktion på nordisk nivå som relationerna mellan den nordiska elmarknaden och elsystemen i angränsande regioner.

Klimatfrågan har sedan år 1993 varit en viktig del av det nordiska energisamarbetet och har i första hand inriktats på studier av kostnader för åtgärder och förutsättningar för gemensamt genomförande, särskilt i de baltiska staterna. Ett samarbete om klimatfrågor har sedan år 1997 utvecklats med miljösektorn i en gemensam styrgrupp under ministerrådet. Arbetet har inriktats på analyser av framför allt de s.k. flexibla mekanismerna (exempelvis möjligheten att handla med utsläppsrättigheter) som syftar till att göra det möjligt att genomföra åtgärder för att minska koldioxidutsläpp där dessa är kostnadseffektiva. Inriktningen av arbetet styrs av de nordiska ländernas behov och intressen inför de fortsatta klimatförhandlingarna.

Det nordiska energiforskningssamarbetet syftar till att komplettera och stärka de nationella energiforskningsprogrammen och institutionerna i Norden med verksamhet som uppfyller kraven på nordisk nytta på energiområdet. Innevarande programperiod 1999–2002 koncentreras verksamheten i högre grad än tidigare till sådana områden som bedöms vara av central betydelse för utvecklingen av ekonomiskt och ekologiskt hållbar energiteknik. Programmet skall bidra till en kostnadseffektiv minskning av energiförbrukningen och utvecklingen av förnybara energikällor samt till miljövänligare energiteknik genom att stärka grundkompetensen vid universitet, högskolor och andra forskningsinstitutioner inom energiforskningsområden som är av centralt gemensamt nordiskt intresse. För närvarande pågår arbete för att ta fram en strategi och en handlingsplan för den programperiod som börjar 2003.

Norden och Europa

Aktuella energifrågor inom EU och EES utgör numera en stående punkt på dagordningen vid nordiska möten på minister- och ämbetsmannanivå. Det gäller förutom frågor om *energimarknaderna* och *energipolitik* även frågor om den *inre marknaden* och *miljöfrågor* som är betydelsefulla för energiområdet.

En uppföljning av de europeiska programmen på nordisk nivå pågår. I första hand bedöms, ur en nordisk synvinkel, programmen SAVE, som syftar till att öka investeringarna i energieffektivitet, och ALTENER, som syftar till att öka användningen av förnybara energikällor inom EU.

Bergengruppen har ansvar för att bygga upp det nordiska samarbetets relationer inom energiområdet till Ryssland, de baltiska staterna, Polen och Tyskland.

De nordiska länderna har genom Bergengruppen spelat en aktiv roll för utvecklingen av energisamarbetet i Östersjöregionen. Energiministrarna i Östersjöländerna beslutade 1999 om innehåll och struktur för det fortsatta samarbetet (BASREC, Baltic Sea Region Energy Cooperation). Sekretariatet för BASREC etablerades under 2000. Det är lokaliserat till Stockholm och finansieras i huvudsak med nordiska medel. Bergengruppen fungerar som nordisk kärngrupp i styrgruppen för BASREC. Bergengruppen har också bevakat och vid behov koordinerat sitt arbete med annat relevant mellanstatligt samarbete, exempelvis inom ramen för Barentsrådet, EU och International Energy Agency, IEA. Under år 2000 har en överenskommelse träffats mellan Nordiska ministerrådet och Baltiska ministerrådet om samarbete rörande utveckling av energimarknader, erfarenhetsutbyte och finansiering av de baltiska samsarbetskontoren. Överläggningar har också genomförts med ryska energimyndigheter, bl.a. om samsarbetsmöjligheter mellan Nordiska ministerrådet och nordvästra Ryssland avseende energiforskning.

3.4.2 Näringspolitiskt samarbete och IT-frågor

Det övergripande målet för det nordiska samarbetet på det näringspolitiska området är att bidra till att främja näringslivets konkurrenskraft och på detta sätt skapa goda villkor för tillväxt och sysselsättning. Samarbetet koncentreras till aktuella näringspolitiska problemställningar i de nordiska länderna, främst på områden där ett samarbete kan ge nordisk nytta utöver vad enskilda nationella insatser kan ge. En stor del av det nordiska näringspolitiska samarbetet är inriktat på att utreda gemensamma problem och möjligheter samt att utbyta erfarenheter och synpunkter om frågor av gemensamt intresse. Liksom föregående år har under året stor vikt fästs vid de små och medelstora företagen. Aktiviteterna under året har fokuserats främst kring följande områden:

- fortsatta insatser för att förbättra den nordiska konkurrenskraften i syfte att skapa goda villkor för tillväxt, sysselsättning och välfärd,
- att säkra och vidareutveckla det nordiska samarbetet avseende elektronisk handel och andra näringspolitiskt relaterade IT-frågor,
- att säkra och vidareutveckla det nordiska samarbetet på turistområdet,
- att säkra och vidareutveckla det nordiska samarbetet avseende en hållbar strategi inom näringslivssektorn.

Ämbetsmannakommittén för näringspolitik beslutade i april att inrätta en arbetsgrupp för elektronisk handel och näringsrelaterade IT-frågor. Arbetsgruppens uppgift är att vidareutveckla det nordiska samarbetet inom detta område för att uppnå gemensam nordisk nytta. Gruppen skall fokusera på några begränsade områden. Det första området som man valt att fokusera på är självreglering. Därutöver skall gruppen även utväxla

övergripande information inom området för elektronisk handel och näringsrelaterade IT-frågor. Skr. 2000/01:90

Vid ett ministermöte i Danmark i juni 2000 presenterades rapporten "Konkurrencekraft i Norden" utarbetad av den danska konsultfirman Oxford Research. Rapporten är tänkt att utgöra grunden för fattande av konkreta beslut som kan föra det nordiska näringssamarbetet vidare. Sverige pekade bl.a. vid mötet på de sektorer inom vilka Norden har särskilda förutsättningar att göra sig gällande internationellt. Näringslivets och forsknings- och universitetsvärldens ökade kunskaper om reglerna i grannländerna framhölls ha stor betydelse för utvecklingen av de nordiska ländernas konkurrenskraft. Vid ministermötet konstaterades dock att tiden ännu ej var inne för konkreta beslut. Det beslutades att ämbetsmannakommittén i samarbete med Nordisk Industrifond och Nordtest skall arbeta vidare med rapporten och dess förslag.

Näringssektorns arbetsgrupp för turism uppförades att arbeta vidare med en utveckling av en nordisk strategi för hållbar turism, vilket bör ske i samarbete med ländernas turistråd. En rapport skall avlämnas vid nästa ministermöte om vilka framsteg som gjorts.

De nordiska näringsministrarna fastslog vid mötet att nordiska verksamheter skall ha möjlighet att systematiskt utveckla och rapportera sitt intellektuella kapital efter en modell som följer nordiska värderingar för företagsledning. Det gemensamma nordiska projektet – Nordika – som satts igång av Nordisk Industrifond för att förbättra näringslivets villkor när det gäller att utveckla och rapportera om intellektuellt kapital, bygger på aktiviteter i vart och ett av de nordiska länderna omfattande ett brett samarbete mellan verksamheter, näringslivsorganisationer, forsknings-institutioner och den offentliga sektorn. Nordika kommer att avslutas i slutet på år 2001 och de resultat och erfarenheter som uppnås i projektet skall få en bred spridning bl.a. i form av riktlinjer, som kan vägleda verksamheter och organisationer som önskar arbeta med frivillig mätning och rapportering av intellektuellt kapital.

Vid mötet antogs nya stadgar för Nordisk Industrifond och Nordtest. Mot bakgrund av en utvärdering av Nordtests strategi som genomförts under 1999 fattades även beslut om ny strategi för Nordtests verksamhet.

3.4.3 Regionalpolitik

Det överordnade målet för det nordiska regionalpolitiska samarbetet är att understödja de nordiska ländernas nationella regionalpolitik genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Årets arbete under ett gott danskt ordförandeskap har i stor utsträckning ägnats åt en fördjupad diskussion om målsättningarna och intentionerna i det nya samarbetsprogrammet för perioden 2001–2005. Programmet innebär en ökad fokusering på erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling samt på förbättrad målstyrning och uppföljning.

Institutet Nordregio (Nordiskt Center för Regional Utveckling) är ett viktigt instrument för det nordiska samarbetet inom regionalpolitiken. För Nordiska ministerrådets räkning har svenska och norska konsulter

utfört parallella utvärderingar av Nordregio. De har koncentrerat sig på frågor om samhällsrelevans, organisation och kompetens samt på institutets vetenskapliga kvalitet. Utvärderingarna ger ett mycket gott betyg åt institutet.

Samarbetet mellan regioner har under året fortsatt varit den budgetmässigt högst prioriterade verksamheten. Olika anpassningar av det geografiska området för det gränsregionala samarbetet har övervägts, men inte lett till några förändringsförslag. Diskussioner här även förts angående samarbetet med närregionerna.

Kopplingarna mellan regional utveckling och insatser inom olika politikområden har analyserats och diskuterats, liksom förhållandet mellan tillväxt och fördelning samt mellan regionalpolitiska respektive kommunalekonomiska insatser.

3.4.4 Jord- och skogsbruk

Samarbetet inom Norden

Arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn har under det gångna året koncentrerats på ett nytt handlingsprogram för sektorn och nya strategier för verksamheten inom institutioner och inom samarbetsorgan. För att få ut den största effekten av samarbetet har en viktig premis i arbetet varit samstämmighet mellan de mål och strategier som finns uppdragna nationellt, nordiskt, inom EU och internationellt. Handlingsprogrammet, vars överordnade målsättning är att nordisk nytta skall uppnås med samarbetet, har fått en stark koppling till den ännu inte antagna strategin för ett hållbart Norden. Som en röd tråd genom programmet löper betoningen på hållbarhet, vilket verkar sammanbindande mellan de olika insatsområdena jordbruk, skogsbruk, genetiska resurser och biologisk mångfald, livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling.

Nya strategier har antagits för Nordiska genbanken (NGB), Nordiska genbanken för husdjur (NGH), Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ), samt Samnordisk skogsforskning (SNS).

I det nordiska samarbetet spelar bevarandet av de genetiska resurserna en central roll och över hälften av jord- och skogsbrukssektorns budget satsas på detta område. Inom området genresurser har inrättats ett Nordiskt genresursråd, vars övergripande målsättning är att utgöra ett forum för strategisk diskussion av frågor rörande genetiska resurser. Rådet skall vara ett rådgivande organ till ministerråd och kan vid behov ställas till förfogande som rådgivare för styrelserna för NGB och NGH. I rådets arbetsuppgifter ingår dessutom bl.a. att bevaka tvärsektoriella kopplingar, speciellt till näringslivssektorn och forskningssektorn.

En ny strategi för det tvärsektoriella samarbetet med miljösektorn för perioden 2001–2004 har antagits och kommer att fortsätta i oförändrad skala. Strategin har anknutits till strategin för ett hållbart Norden.

Som ett led i uppföljningen av FAO:s toppmöte om livsmedelssäkerhet 1996 har en tvärsektoriell ministerkonferens om säker mat arrangerats. De nordiska ministrarna enades därvid om att verka för en så

ändamålsenlig organisation som möjligt för samarbete mellan sektorerna i syfte att stärka det nordiska samarbetet inom livsmedelssäkerhetsområdet. Ett första gemensamt möte mellan ministerråden för fiske och jord- och skogsbruk hölls under sommaren. Man beslöt då att år 2001 hålla ett möte gemensamt mellan ministerråd och ämbetsmannakommittéer för de tre sektorerna jord- och skogsbruk, fiske och livsmedel. Inom ramen för FoU-samarbetet med regionalsektorn har ett arbete vad gäller landsbygdens levnadsvillkor och utvecklingsmöjligheter startats genom dels en studie om varför folk flyttar från glesbygd/landsbygd dels en forskarskola om förändringsprocesser i perifera områden.

Norden och Europa

Möten i ministerrådet och ämbetsmannakommittén inom jord- och skogsbrukssektorn har EU-frågor som en stående punkt på dagordningen. Högt prioriterad informationspunkt har under året varit frågor rörande livsmedelssäkerhet. EU:s utvidgning är en fråga där Norden har sammanfallande intressen och samarbetar för en ambitiös tidtabell. Reformeringen av jordbrukspolitiken är en nyckelfråga i sammanhanget.

Norden och dess närområden

De nordiska och baltiska jord- och skogsbruksministrarna träffades vid ett möte i december, varvid en deklaration antogs för samarbetet mellan Norden och de baltiska länderna kring "Sustainable Rural Development". Samarbetet om växtgenetiska resurser har bl.a. bidragit till att nationella program byggts upp i de baltiska länderna. Ett samarbete om de husdjursgenetiska resurserna motsvarande det som förevarit på växtsidan har just inletts och förväntas ge samma positiva resultat.

3.4.5 Fiskerisamarbete

Samarbetet inom Norden

Verksamheten inom fiskeområdet under år 2000 har tagit sin utgångspunkt i såväl det danska ordförandeprogrammet som fiskets samarbetsprogram. Under året har antagits en ny strategi för fiskerisamarbetet under perioden 2001–2004. Strategin tar sin utgångspunkt i deklarationen om ett hållbart Norden samt lyfter konsumentens roll och rätt till sund och säker mat. Denna inriktning har även präglat arbetet i arbetsgrupperna för fiskeriforskningen samt den gemensamma arbetsgruppen för miljö- och fiskesamarbetet. Under året har det nordiska samarbete på fiskets område inriktats mot födoämnessäkerhet och födoämneskvalitet, samt miljö och bärkraftig utveckling. Bland annat har Nordiska ministerrådet uppdragit åt

Internationella havsforskningsrådet (ICES) att utarbeta en rapport om fisket och miljön i de nordliga haven. Denna rapport har fått gott mottagande och bred spridning. Vidare har under året utarbetats mer populärt inriktat informationsmaterial om ICES; bakgrund, organisation och uppgift, tillämpningen av försiktighetsprincipen i fiskeriförvaltningen samt en faktabroschyr om fiskerinäringen i de nordiska länderna.

Under året hölls för första gången en samordnad och till vissa delar gemensam ministerkonferens för fiske, jord- och skogsbruk. Vid detta sommarmöte gavs också representanter för fiskerinäringen möjlighet att möta fiskeriministerna.

Norden och Europa

Liksom under tidigare år har miljömärkning av fisk varit en prioriterad fråga. Ett arbete med att utarbeta ett nordiskt alternativ för märkning av vildfångad fisk initierades av de nordiska fiskeriministerna redan år 1996. Detta arbete har blivit mycket uppmärksammat och har därefter behandlats ett flertal gånger av de nordiska fiskeministerna. En arbetsgrupp har under året utarbetat kriterier för ett hållbart fiske. EU deltog i detta arbete som observatör. Kriterierna, som presenterades i augusti, kommer att vara en utgångspunkt för det vidare arbetet med denna fråga.

Norden och dess närområden

Under sommaren hölls en konferens i Rostock med temat Utveckling av fiskehamnar och efterfrågan av framtida funktioner vid fiskehamnar i Östersjön. Mötet arrangerades av BAFICO (Baltic Fisheries Organisation) som är en sammanslutning inom ramen för det nordiska arbetet, vilken syftar till att förbättra samarbetet mellan länderna runt Östersjön. Nya riktlinjer för detta arbetet har antagits för perioden 2001–2004.

3.4.6 Bygg- och bostadssamarbete

Inriktningen för den innevarande handlingsplanen (1998–2001) är det bostadssociala området, en bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn och insatser för närområdet.

De *bostadssociala frågorna* har hög prioritet inom det nordiska samarbetet. Den studie av mekanismer bakom bostadssegregationen som genomförts samt de goda exempel som lyfts fram ur detta arbete kommer nu att följas upp med en nordisk konferens som syftar till erfarenhetsutbyte för att förmedla slutsatser till ledande tjänstemän och politiker. Boendekostnaderna uppmärksammas i det nordiska samarbetet. Under året påbörjades förberedelser för ett erfarenhetsseminarium om rimliga boendekostnader genom ett förberedande seminarium där jämförbart statistiskt material mellan de nordiska länderna togs fram.

Samarbetet kring en *bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn* är huvudsakligen centrerat kring uppsamling och utbyte av erfarenheter av särskilda byggmetoder som, i ljuset av de nordiska ländernas klimatförhållanden, kan medverka till goda och sunda bostäder som kan uppföras och underhållas på en ekologiskt hållbar grund.

Insatserna för närområdet innefattar en översyn av möjligheter till en vidareutveckling av ett projekt kring stadsförnyelse i de baltiska länderna och nordvästra Ryssland.

Arbetet med att ta fram en ny handlingsplan för perioden 2002–2005 har påbörjats. Inget särskilt bostadsministermöte hölls under år 2000.

Under år 2000 har medel beviljats för projekt som gäller utvecklingen av bostadsmarknaden i Norden samt för ett antal konferenser om aktuella bostadspolitiska frågor.

3.4.7 Transport, infrastruktur och trafiksäkerhet

Samarbetet inom Norden

En särskild trafik- och miljögrupp inom Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor har under svenskt ordförandeskap under året tjänat som ett forum för informationsutbyte. Ett seminarium om avgifter på transportinfrastruktur har genomförts under året och förberedelserna för ett seminarium om storstadstrafik och miljö i Oslo under år 2001 har inletts.

Ämbetsmannakommitténs arbetsgrupp för IT-samarbete inom transportområdet har fortsatt sitt arbete. Ett övergripande mål för arbetet är att stimulera till en bättre samordning mellan olika typer av transporter. Identifierade samarbetsprojekt är bland annat multimodala reseplaneringssystem, övervakning av farligt gods samt transportinformatik och samhälle. Under året har föranalyser av dessa projekt genomförts.

Nordens och dess närområden

Ett seminarium, "Safety audit system", genomfördes i Estland i september 2000. Seminariet handlade om möjligheterna att förbättra trafiksäkerheten genom att införa trafiksäkerhetstänkandet i hela vägplanerings- och byggprocessen.

Planering av Östersjötrafiksäkerhetsdagar under år 2001 har inletts i samarbete med representanter från de nordiska och baltiska länderna samt Ryssland, Tyskland och Polen.

Revidering av den tidigare översatta ryska versionen av Trafiksäkerhetshandboken pågår. Handboken kompletteras med nytt material och distribueras och introduceras i ryskspråkiga länder samt följs upp med seminarier.

Danmark och Sverige slöt våren 2000 ett avtal om villkoren för tågtrafiken på den fasta förbindelsen över Öresund. Avtalet har bl.a. medfört att Skånetrafik tillsammans med danska DSB har kunnat ta ansvaret för den regionala tågtrafiken på Öresundsförbindelsen. Villkoren för Skånetrafik är de samma som för trafikhuvudmännen på andra järnvägar i Sverige.

Under året har Ryssland varit ordförande i den nationella styrgruppen för Barents Pan-European Transport Area, BEATA. Övriga länder inom samarbetet är Finland, Norge och Sverige. EU-kommissionen deltar också. Elva regioner i de nordligaste delarna av de aktuella länderna samarbetar i syfte att förbättra transportmöjligheterna dem emellan. BEATAs styrgrupp har under året haft ett möte. Ett gemensamt arbete med att ta fram trafikprognoser och underlag för prioriteringar av förbättrade transportanläggningar inom Barentsområdet har påbörjats. Under år 2001 kommer Sverige att vara ordförande för samarbetet.

Det skandinaviska luftfartssamarbetet med deltagande av Sverige, Norge och Danmark har fortsatt under året. Aktuella frågor har varit samordning i samband med bilaterala luftfartsfrågor med länder utanför Skandinavien.

3.4.8 Ekonomi och finanspolitik

Samarbetet inom Norden

Det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken i Norden har fortsatt varit ett centralt tema i dialogen mellan de nordiska finans- och ekonomiministerna under år 2000. Den nya ekonomin, skattefrågor och EU-relaterade spörsmål har också varit viktiga dagordningspunkter vid de nordiska finans- och ekonomiministermötena. I den årligen utgivna rapporten "Ekonomiska utsikter i Norden" redogörs för den nordiska konjunkturgruppens bedömning av utvecklingen i de nordiska ekonomierna.

Vid det nordiska finans- och ekonomiministermötet i juni 2000 fattades beslut om nya riktlinjer för Nordiska Investeringsbankens strategi avseende utbetalning, reservavsättning, m.m.

Vid samma möte beslutades om fortsatt uppföljningsarbete inom ramen för projektet rörande ökat nordiskt och nordiskt-baltiskt börssamarbete.

Utredningen om förutsättningarna för den framtida finansieringen av pensionssystemen i de nordiska länderna slutfördes under året och avrapporterades vid det nordiska finans- och ekonomiministermötet i juni 2000. Vid mötet fick projektets arbetsgrupp i uppdrag att fortsätta samarbetet på området i syfte att skapa en väl fungerande nordisk pensionsförsäkringsmarknad. Uppföljningsarbetet planeras fortsätta under år 2001.

Flera nya projekt har inletts under år 2000, bland andra:

– förutsättningar för den framtida finansieringen av den nordiska välfärdsstaten,

- effektiviseringen av den offentliga sektorn,
- den nya ekonomin och de nordiska länderna.

Härutöver har ett nordiskt samarbete gällande indrivningsfrågor påbörjats. De nordiska finans- och ekonomiministerna har vidare kommit överens om att etablera en informationsordning avseende alkoholbeskattningen samt beskattningen av rederipersonal. Beskattningen på dessa områden berör grannländerna i mycket hög grad och syftet med informationsordningen är att man i grannländerna i förväg skall känna till när skatteförändringar planeras.

Från den tvärssektoriella arbetsgruppen för miljö och ekonomi har under året tre projekt avrapporterats, nämligen "Vurdering af de grønne afgifters effekter i de nordiske lande", "Virkemidler for å ta vare på det biologiske mangfoldet i skogen" och "Miljøets økonomiske værdi". Flera utredningar pågår som beräknas vara slutförda under de närmaste ett eller två åren.

I samband med utarbetandet av strategin för ett hållbart Norden (mot bakgrund av de nordiska statsministrarnas gemensamma deklaration från 1998 om ett hållbart Norden) genomförde ekonomi- och finanssektorn under år 2000 en samhällsekonomisk värdering av strategin. Ekonomi- och finanssektorns samhällsekonomiska värdering har tagits i beaktande i den slutliga versionen av strategin. Sektorn planerar att under år 2001 delta i arbetet med genomförandet av strategin.

Norden och Europa

EU-frågor är en stående agendapunkt vid de nordiska finans- och ekonomiministtermötena. Införandet av en gemensam europeisk valuta dryftades i olika sammanhang under året. Bland annat arrangerades en särskild Euro-konferens i juni 2000 med representanter från ett brett spektrum av samhället. Vidare har ett gemensamt nordiskt agerande i EU på skatteområdet diskuterats.

Norden och dess närområden

Det nordiska samarbetet i närområdet kanaliseras i huvudsak genom den Nordiska investeringsbanken (NIB), dess systerorganisationer Nordiska projektexportfonden (Nopef) och Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) i Helsingfors och den europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), samt det Baltiska investeringsprogrammet. Närområdet – framför allt de baltiska länderna – tenderar att bli en alltmer integrerad del av den nordiska ekonomiska sfären. Detta gäller inte minst Nordiska Investeringsbankens verksamhet.

Det Baltiska investeringsprogrammet (BIP) är ett samnordiskt projekt upprättat av de nordiska finansministrarna och som genomförs av NIB, EBRD samt Nopef. Kommittén för investeringar i Baltikum (NBIC) har under året avhållit ett antal möten vid vilka programmets utveckling diskuterats. En statusrapport om Baltiska investeringsprogrammet presenterades för de nordiska finansministrarna vid mötet i januari 2001. Den 28 december 2000 avyttrades NIB:s BIP-finansierade aktieandelar

(samt övriga ägares aktier) i den Litauiska investeringsbanken (LDB). I Skr. 2000/01:90 och med detta har i överensstämmelse med finansministrarnas beslut i november 1998 samtliga BIP:s aktieinvesteringar i de tre baltiska nationella investeringsbankerna avyttrats före utgången av år 2000.

3.5 Medborgarpolitik

3.5.1 Arbetsmarknad och arbetsliv

Samarbetet inom Norden

År 2000 utarbetades ett nytt samarbetsprogram för sektorn för perioden 2001–2004. Programmet har behandlats och godkänts av Nordiska rådet. Programmets huvudmål innefattar frågor om full sysselsättning, avskaffande av gränshinder, trygghet i arbetsmiljön och arbetslivet samt frågor som gäller den nordiska välfärdsmodellen.

Utvecklingen av arbetskraftens rörlighet i det gränsregionala samarbetet är ett centralt område för sektorns arbete. En rapport om hinder för arbetskraftens rörlighet inom den nordiska arbetsmarknaden lämnades år 2000. I det fortsatta arbetet kommer uppföljningen med avskaffande av sådana hinder att vara en prioriterad uppgift.

Ett svenskt initiativ om flyttningsbidrag i Norden för att underlätta internordisk flyttning har diskuterats vidare. Övriga länder har förklarat sig vara positivt inställda i princip, men ytterligare utredningsarbete om konsekvenser återstår att genomföra.

Under år 2000 överlämnades en sysselsättningspolitisk redogörelse till Nordiska rådet, vilken användes som underlag för en debatt om sysselsättningspolitiken i Norden under Nordiska rådets session.

Samarbetet med arbetsmarknadens parter är en prioriterad uppgift i ministerrådets arbete. Det sker genom temadiskussioner mellan arbetsmarknadsministrarna och parterna samt genom parternas medverkan i konferenser och projektverksamhet.

Under den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmarknad och arbetsmiljö sorterar några utskott med inriktning på olika områden. Arbetsliv- och arbetsrättsutskottet är ett forum för diskussion och koordinering av nordiska synpunkter. Där behandlas frågor som är aktuella i EU och i andra internationella organ som ILO och FN:s fackorgan. Arbetsmarknadsutskottets verksamhetsområde omfattar sysselsättningspolitiska frågor, arbetsmarknadspolitik generellt och arbetsmarknadsforskning. Även där behandlas aktuella EU-frågor samt frågor som rör OECD. Arbetsmiljöutskottet är främst inriktat på samordning av EU-frågor, samordning av standardiserings- och certifieringsområdet, löpande information om arbetsmiljömyndigheternas verksamhet och på främjande av gemensamma projekt t.ex. marknadskontroll samt på att bidra till gemensamma nordiska projekt på arbetsmiljöområdet, t.ex. metoder, regler och standarder. Samarbetet med

de baltiska länderna är en viktig uppgift. Verksamheten grundar sig på den nordiska arbetsmiljökonventionen från 1989. Under ämbetsmannakommittén för arbetsmarknad och arbetsmiljö sorterar även migrationsutskottet, vars uppgifter inkluderar samordning och informationsutbyte i frågor som gäller integration, lagstiftning och statistik. Utskottet är även ett forum för diskussion om nya initiativ för att underlätta invandrare och flyktingars integration i relation till arbetsmarknaden och samhället i övrigt.

Norden och Europa

Sedan år 1996 finns en särskild tjänstemannagrupp för samordning av EU- och EES-frågor. Gruppens verksamhet styrs i huvudsak av dagordningen för EU:s formella rådsmöten. Verksamheten är inriktad på löpande information om rådsarbetet samt diskussion och samordning av nordiska synpunkter i EU-arbetet.

Norden och dess närområden

Närområdessamarbetet är viktigt i det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet. Flera samarbetsprojekt pågår. Särskilt har insatser på arbetsmiljöområdet varit efterfrågade. Representanter för närområdena har också deltagit i möten inom arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet. Samarbetet kommer fortsatt att inriktas på att stödja de baltiska ländernas förberedelser för EU-medlemskap.

3.5.2 Socialpolitik och hälsovård

Samarbetet inom Norden

Samarbetet inom sektorn leds av ministerrådet för social- och hälsofrågor samt det tvärsektoriella ministerrådet för narkotikafrågor.

Till grund för regeringssamarbetet på social- och hälsovårdsområdet finns dels ett samarbetsprogram, dels ordförandeskapets prioriteringar. Samarbetet har till övervägande del skett inom sektorns sju institutioner och permanenta verksamhet i övrigt.

Ett nytt femårigt samarbetsprogram har lagts fram och behandlats vid Nordiska rådets session hösten 2000. Den överordnade målsättningen för programmet är samarbetets konkreta nytta för medborgarna i Norden. Under år 2001 kommer både den nordiska konventionen om social trygghet och konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster att ses över.

Två teman diskuterades vid årets Nordiska ministerrådsmöte (social- och hälsoministrarna): "Social olikhet i hälsa" och "Problem inom vårdsektorn".

Aktuella EU/EES-frågor är stående dagordningspunkter vid möten inom sektorn. Sådant samråd sker även inom institutionerna. Samarbetet i löpande frågor sker i allmänhet genom direkta kontakter mellan länderna. Sverige har fortlöpande informella samråd med de andra nordiska länderna både inom ramen för såväl det europeiska som det övriga internationella samarbetet på social- och hälsovårdsområdet.

Norden och dess närområde

Den särskilda grupp som arbetar med närområdessamarbetet har under året fortsatt de omfattande satsningarna på det nordiska smittskyddsprojektet samt på Nordiska hälsovårdshögskolans utbildningsarbete i närområdet. Under året har man inlett genomförandet av handlingsplanen för utsatta barn och unga i närområdet. År 2001 finns nära fyra miljoner danska kronor avsatta för tvärsektoriella projekt för att förbättra barns och ungas situation. De nordiska informationskontoren har en viktig roll i detta arbete och har också tilldelats särskilda medel för egna satsningar på barn- och ungdomsprojekt.

3.5.3 Livsmedelsfrågor

Allmänt

Samarbetet på livsmedelsområdet består av dels långsiktiga principfrågor, dels projekt, av vilka många löper över flera år. Målet är alltid att skydda konsumenten mot hälsofarliga produkter och fusk i livsmedelshandlingen.

Hösten 2000 fastställde samarbetsministrarna ett nytt handlingsprogram för livsmedelsområdet, som sammanjämkats med motsvarande program för jord- och skogsbrukssektorn och med den nordiska planen för ett hållbart Norden.

Livsmedelsområdet samordnar sina aktiviteter med konsumentsektorn genom den gemensamma arbetsgrupp som finansieras solidariskt av de två sektorerna. Bland projekten märks kartläggning av livsmedelsutbudet och av de särskilda behov som sårbara grupper har. Också s.k. andra legitima faktorer står centralt i arbetet; då gäller det främst de etiska frågor som i allt större utsträckning intresserar konsumenterna.

Livsmedelsfrågorna är uppdelade på fem sakområden: toxikologi, mikrobiologi, kost och näring, lagstiftning och livsmedelskontroll. Samarbetet med de baltiska länderna sköts av gruppen som kallas NordBalt, där framför allt kontrollfrågor diskuteras. Utöver det samarbete som sedan år 1995 pågår kring livsmedelskontroll har Norden under året stöttat WHO på nutritionsområdet. Nordiska ämbetsmannakommittén för livsmedelsfrågor har beviljat medel för att arbetet med utveckling av nutritionspolicydokument för de baltiska länderna skall kunna fortsätta.

Inom det tvärssektoriella projektet "Märkning av livsmedel" har konsumentstudien i alla fem länderna slutförts under året. Resultaten följs upp med dels ett seminarium kring livsmedelsmärkning, dels utgör de underlag till det ministermöte som hålls i juni 2001. Det ministermötet är tänkt att fullfölja det arbete som inleddes med ministerkonferensen i juni 2000 om "Säker mat".

Risikanalyser kräver fortsatt förstärkt kunskap och det tiotal nordiska projekt som är i gång avslutas inom kort.

Stora resurser (både nationella och nordiska) läggs ner på undersökning av komponenter och smitta i livsmedel. Under året har rapporter utgivits med ämnen som "Listeria" och "Campylobacter". Ett nydanande arbete har nu resulterat i rapporten "Safety evaluation of fructans".

På livsmedelsområdet leder kontakterna i Västnorden, genom "Vestnordisk forum innen næringsmiddeltilsyn" till att särskilt Grönland och Färöarna får ett välbehövligt stöd, samtidigt som erfarenheterna ökar för alla. Årets möte på Grönland visade på de väsensskilda problem de nordiska områdena arbetar med.

3.5.4 Konsumentpolitik

Allmänt

Det nordiska samarbetet på det konsumentpolitiska området sker mellan konsumentministrarna inom Nordiska ministerrådet. Samarbetet gynnas av det faktum att det finns mycket som förenar de nordiska länderna vad gäller kultur, språk och historia vilket har lett till en likartad syn på konsumentpolitiken.

Ett handlingsprogram gäller på konsumentområdet för arbetet t.o.m. år 2004. Programmet omfattar det nordiska samarbetets tre huvudområden: Samarbete i Norden, Norden och Europa samt Norden och närområdena. Frågor som särskilt prioriteras under perioden är konsumentaspekter på livsmedel, finansiella tjänster, konsumtion och miljö, nödvändighetstjänster, IT och konsumentforskning.

Det förhållandet att tre av de nordiska länderna är medlemmar i EU och att samarbete sker med de övriga inom ramen för EES-avtalet präglar i hög grad verksamheten. Det är nödvändigt att man stärker samarbetet på det praktiska och det politiska planet så att den nordiska modellen kan bibehållas och därutöver påverka konsumentpolitiken inom EU och globalt.

Samarbetet inom Norden

Anslaget till konsumentsektorn uppgick till drygt sex miljoner danska kronor. Därtill kom cirka två miljoner danska kronor till den nordiska miljömärkningsordningen.

Antalet produkter med *miljömärkningen Svanen* fortsätter att öka. Det har i dag utarbetats kriterier för 53 produktgrupper, och cirka 3 000 svanmärkta produkter finns på den nordiska marknaden. En tvärspektoriell grupp under de nordiska ämbetsmannakommittéerna för konsument- respektive miljösektorn har utvärderat det nordiska miljömärknings-systemet och överlämnade sin rapport till ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor i januari 2001. Utvärderingen omfattar konsumenters attityder till, kunskaper om och behov av miljöinformation, Svanens miljöeffekter, organisationsfrågor samt vissa strategiska överväganden. Rapporten skall behandlas inom det Nordiska ministerrådet under våren och sommaren 2001.

Gränsöverskridande handel fortsätter att vara en viktig fråga inom det nordiska samarbetet, och konsumentministrarna har enats om att frågan bör prioriteras i det konsumentpolitiska samarbetet. Bland annat skall en gemensam nordisk insats för stärkandet av *god marknadsföringssed* vid gränsöverskridande handel – med särskild hänvisning till e-handel – genomföras.

För att ytterligare stärka konsumenternas ställning vid gränsöverskridande handel skall de nordiska länderna stödja utvecklingen av ett europeiskt nätverk för tvistlösning och tvistlösningsorgan. Konsumentministrarna har även uttryckt en vilja att arbeta för en harmonisering av marknadsföringslagstiftningen inom EU.

Inom ramen för det tvärspektoriella projektsamarbetet rörande *märkning av livsmedel*, TvärMärk, har en undersökning rörande konsumenternas användning av livsmedelsmärkning genomförts. Undersökningen syftar till att kartlägga vilken roll märkningen spelar i konsumenternas val av livsmedel och skall användas som grund för TvärMärks fortsatta arbete med att utarbeta riktlinjer för livsmedelsmärkning. Undersökningsresultat presenteras under våren 2001.

Arbetet med att uppfylla handlingsprogrammet för främjandet av *nordisk konsumentforskning* har fortsatt. Då en av de främsta svårigheterna inom detta område har varit att finna nationella medel till forskningen har de nordiska konsumentministrarna under året beslutat att skicka en gemensam nordisk hänvisning till Europeiska Kommissionen med en uppmaning att konsumentperspektivet mer explicit bör ingå under EU:s sjätte ramprogram. Vidare har Forskningspolitiska Rådet uppmanats att etablera ett särprogram för främjandet av nordisk konsumentforskning.

En utvärdering av det handlingsprogram för *finansiella tjänster* som antogs 1995 påbörjades under förra året. Utvärderingen syftar till att analysera vad som hittills genomförts. En annan viktig fråga är att belysa nya problem inom området. Det är fortfarande oklart om och när ett nytt handlingsprogram för finansiella tjänster kan komma att antas.

Mot bakgrund av de många gränsöverskridande nordiska fusioner som ägt rum inom finansbranscherna under senare år, har konsumentministrarna enats om att en undersökning med syftet att kartlägga konsumenternas rättsliga ställning vid sådana företagsfusioner bör tillsättas. Undersökningen väntas ge ökad klarhet i vilka åtgärder som kan vara lämpliga att ta för att stärka konsumenternas ställning i denna fråga.

I takt med att EU-arbetet har fått en större betydelse har också det nordiska samarbetet fått en tydligare politisk inriktning. Amsterdamfördraget har gett konsumentpolitiken en starkare ställning inom EU. Detta innebär en bättre plattform för konsumentpolitiska åtgärder samt att kravet på konsumentskydd skall tillgodoses vid utformningen och genomförandet av övrig politik inom unionen. Det finns åtta nordiska nätverk som samarbetar i olika projekt inom områdena finansiella tjänster, standardisering, produktsäkerhet, konsumenträtt, prismärkning, konsumentundervisning, livsmedel i konsumentperspektiv samt hushållsekonomi och skuldsanering. Mycket av arbetet i dessa nätverk handlar om det gemensamma EU- och EES-arbetet, som under år 2000 t.ex. berörde effektlansprincipen, utomrättslig tvistlösning, "multi-level marketing", barn och kemikalier samt dagligvaruhandel över Internet.

I januari 2000 gjorde konsumentministrarna ett gemensamt uttalande rörande ett *närmare informellt samarbete* mellan medlemsstaterna inom EU och EES på det konsumentpolitiska området. Samarbetet mellan medlemsstaterna bör enligt detta uttalande ta sin utgångspunkt i de mål som ställs upp i EG-fördraget rörande konsumentpolitiken, framför allt i artikel 153 om att främja konsumenternas intressen och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå genom att bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen.

Ett närmare informellt samarbete skall vidare kunna underlätta en övervakning av medlemsstaternas konsumentpolitik i enlighet med bestämmelserna i artikel 153 i EG-fördraget. Arbetet kan till exempel ske genom nationella orienteringar, eventuellt genom utarbetande av nationella handlingsprogram för konsumentpolitiken där nationella prioriteringar presenteras och programmen kan jämföras för att ge ömsesidig inspiration och stimulera till nationellt nytänkande.

Norden och dess närområden

Målsättningen för samarbetet med närområdena är att medverka till att utveckla de konsumentpolitiska områden som inom Norden traditionellt setts som viktiga och som närområdena uttryckt intresse för. Arbetet omfattar områdena *konsumentinformation*, *konsumenternas rättsliga ställning* samt *etablering av frivilliga konsumentorganisationer* och utarbetas i samförstånd med representanter från närområdet.

Inom området etablering av frivilliga konsumentorganisationer är arbetet inriktat på att ge stöd till frivilliga organisationer i Baltikum som arbetar med konsumentfrågor. Stödet utgörs av kompetensöverföring vad gäller både konsumentpolitiska sakfrågor och administrativa rutiner. På de andra två samarbetsområdena har arbetet under året främst varit inriktat på seminarier och konferenser, bl.a. har ett seminarium om konsumenträtt hållits i Ryssland och ett om utbildning i Baltikum. Seminarierna syftar bl.a. till att öka dialogen med närområdes-

3.5.5 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Samarbetet inom Norden

Till grund för samarbetet inom jämställdhetsområdet under år 2000 låg ett program för det nordiska jämställdhetsarbetet för perioden 1995–2000. Programmet kompletteras med en årlig handlingsplan. Samarbetet ligger väl i linje med den svenska jämställdhetspolitiken. Programmet behandlar verksamhet som främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna, kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande, inte minst i fråga om lön, samt ett jämställt arbetsliv. Vidare prioriteras verksamhet som dels förbättrar möjligheterna för såväl kvinnor som män att förena föräldraskap och förvärvsarbete, dels påverkar den europeiska och övriga internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet

I juni 2000 tog samlingsministrarna ett beslut om att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet. Detta innebär att varje ministerråd nu har det överordnade ansvaret för att främja jämställdhet inom det egna politikområdet och inom de institutioner som är berörda av detta. För samtliga verksamhetsområden skall jämställdhetspolitiska målsättningar fastställas. Även om varje sektor framöver har det fulla ansvaret för att verka för jämställdheten inom respektive område är det angeläget att bevara jämställdhetspolitiken som en egen sektor. Det jämställdhetspolitiska samarbetet kvarstår och fortsätter det arbete som traditionellt bedrivits och därtill främjar och stöttar den integreringsmålsättning som nu gäller för samtliga ministerråd.

I förslaget till program för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005 är en grundhållning att det på alla områden av samhället är nödvändigt att arbeta mer målmedvetet för att främja jämställdhet, lika värde och lika möjligheter för kvinnor och män och motarbeta de barriärer för kvinnors och mäns utveckling som fortfarande finns. Programmet skall stärka det ovannämnda integrationsarbetet inom Nordiska ministerrådet och samtidigt ta initiativ inom strategiska områden. Tre särskilt prioriterade områden har lyfts fram för perioden 2001–2005:

– området "Ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordisk ekonomisk politik" omfattar bl.a. att utveckla metoder för att utvärdera ministerrådets budget ur ett jämställdhetsperspektiv samt att etablera ett samarbete mellan ländernas finansministerier och andra aktörer rörande metoder för att bedöma den ekonomiska politiken ur ett köns- och jämställdhetsperspektiv.

– området "Män och jämställdhet" syftar bl.a. till att främja kunskap och forskning som belyser traditionella maskulina värden i arbets- och familjeliv samt samla statistik om mäns liv i Norden. Frågor om

föräldraledighet och utbildningsval omfattas också liksom att verka för en FN-konferens om män och jämställdhet.

– området "Kvinnofrid" omfattar bl.a. att utveckla det nordiska samarbetet för att motverka könsrelaterat våld mot kvinnor och handel med kvinnor samt att stödja ett nordiskt samarbete för mansgrupper som arbetar för att stoppa våld mot kvinnor.

Projektet för att utveckla nya metoder i jämställdhetsarbetet, det s.k. mainstreamingprojektet, har avslutats under år 2000. Samtliga nordiska länder samt de självstyrande områdena Färöarna och Åland har medverkat i totalt tio projekt inom arbetsmarknads- och ungdomspolitik. Erfarenheten från projekten har dokumenterats i en slutrapport. Under hösten 2000 genomförde ministerrådet tillsammans med OECD en konferens om jämställdhetsfrågor i Paris. I enlighet med handlingsplanen om män och jämställdhet har en arbetsgrupp tillsatts med representanter från Nordens fackliga samorganisation (NFS) och Nordiska ministerrådet. Gruppen har utarbetat ett idédokument om män och jämställdhet i arbetslivet. En konferens på samma tema kommer att anordnas under 2001.

Norden och Europa

Jämställdhetsarbetet är till stor del knutet till frågor och områden som är aktuella inom EU och EES. De satsningar som har fastlagts i det nordiska samarbetsprogrammet för perioden 1995–2000 är områden som också behandlas i EU:s jämställdhetsprogram för åren 1996–2000.

Det nordiska samarbetet rörande kampen mot kvinnohandel har utvecklats och avses under det svenska ordförandeskapet bli en prioriterad fråga.

Norden och dess närområden

Ett samarbetsprogram mellan de nordiska och baltiska länderna på jämställdhetsområdet för 1998–2000 har godkänts av ministrarna vid ett gemensamt möte år 1998.

Arbetsgruppen med representanter från samtliga nordiska och baltiska länder har fortsatt sitt arbete med att följa upp de olika delarna i det program som antagits för närområdessamarbetet inom jämställdhetsområdet fram till år 2000.

En uppföljningskonferens till konferensen "Women and Democracy" som hölls år 1999 planeras att genomföras i juni 2001.

3.5.6 Lagstiftningssamarbete

En ny handlingsplan

År 1996 antogs ett samarbetsprogram för lagstiftningsområdet. Programmet har varit vägledande för samarbetet även under år 2000.

Samarbetsprogrammet kompletteras av årliga handlingsplaner som utarbetas med utgångspunkt från de olika fackområdenas betydelse för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Planen anger därvid nya prioriterade initiativ och inriktningen på det löpande samarbetet under de kommande åren. Den handlingsplan som antogs vid det nordiska justitieministermötet i juni 2000 anger sju särskilt prioriterade områden. Vissa av dessa har främst relevans för lagstiftningssamarbetet inom Norden, andra är betydelsefulla för samarbetet med närområdena och EU/EES.

Brottslighet med rasistiska eller nazistiska förtecken

Inom ramen för det nordiska samarbetet inom justitiesektorn har brottslighet med rasistiska förtecken behandlats i olika sammanhang. Under år 1999 togs det fram en rapport för att kartlägga den praktiska tillämpningen av gällande rätt avseende främlingsfientlighet och rasism i Norden. Gruppen har också övervägt behovet av gemensam nordisk lagstiftning på området men dragit slutsatsen att något sådant behov inte föreligger för närvarande. Däremot underströks vikten av ett tätt nordiskt samarbete när det gäller förebyggande och bekämpning av brottslighet med nazistiska eller rasistiska förtecken.

Under justitieministermötet år 2000 beslutade de nordiska ministrarna att tillsätta en grupp tjänstemän för att arbeta med frågor rörande brottslighet med nazistiska eller rasistiska förtecken. Ministrarna ansåg det angeläget att se över hur det polisiära och rättsliga samarbetet i Norden fungerar, om några hinder för samarbetet kan identifieras och om arbetet på något sätt behöver eller kan underlättas.

Gruppen kommer att avge en första rapport vid det kommande justitieministermötet i juni 2001.

Vissa övriga prioriterade områden

Under justitieministermötet år 1999 tillsatte de nordiska ministrarna en grupp tjänstemän för att, ur en bred synvinkel, belysa frågor rörande ungdomsbrottslighet. Gruppen har nyligen avslutat sitt arbete och kommer att publicera en rapport innehållande en genomgång av de olika ländernas lagstiftning samt de överväganden som gruppen har gjort.

Under året har särskild tonvikt lagts vid bekämpande av handel med kvinnor. Vid justitieministermötet år 2000 beslutade ministrarna att de nordiska länderna bör arbeta för att samarbetsavtal ingås mellan Europol å ena sidan och Norge och Island å den andra, för att säkerställa att de nordiska länderna deltar i ett stärkt europeiskt polissamarbete inom området. Vidare gavs Nordiska ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor i uppdrag att följa den internationella utvecklingen och överväga behov av nordiska insatser på området.

Inom det civilrättsliga samarbetet bör särskilt det familjerättsliga området nämnas. En nordisk familjerättsexpertgrupp arbetar sedan många år med gemensamma nordiska frågor, bl.a. en revision av en nordisk familjerättslig konvention. Vidare pågår ett vetenskapligt projekt med en

komparativ genomgång av de viktigaste familjerättsliga skillnaderna mellan de nordiska länderna. Skr. 2000/01:90

Samarbetet med de baltiska länderna, som tar sin utgångspunkt i det nordiska/baltiska justitieministermötet år 1999, har fortsatt under året. Samarbetet har varit särskilt inriktat på ett effektivare rättsväsende och frågor rörande brottsbekämpning och förebyggande av brott. Arbetet äger rum i en nordisk arbetsgrupp, som till hösten 2001 planerar avhålla en konferens rörande möjligheterna för samarbete bl.a. i fråga om utbildning av domare.

Pågående samarbete

Utöver de särskilt angivna prioriterade områdena samarbetar de nordiska ländernas justitieministerier inom en rad områden, t.ex. straffprocessrätt, civilprocessrätt, offentlighetsfrågor, EU/EES-frågor, sjö rätt, varumärkes- och mönsterrätt, konsumenträtt, ersättningsrätt, sexuellt missbruk av barn, brottsförebyggande frågor och IT-lagstiftning.

Här kan särskilt nämnas att nordiskt samarbete normalt sker när det pågår arbete med någon rättsakt inom EU/EES. Bland annat diskuteras hur de nordiska ståndpunkterna skall samordnas. När en rättsakt antagits sker också i regel samarbete på genomförandestadiet.

3.5.7 Migrations- och flyktingpolitiska frågor

De nordiska regeringarna bedriver sitt samarbete i asyl- och migrationsfrågor i den nordiska samrådsgruppen på hög nivå för flyktingfrågor, NSHF. De ordinarie mötena är på statssekreterarnivå. Under år 2000 har Finland varit ordförande. År 2000 har tre möten hållits och vid det sista mötet inbjöds även till möte på ministernivå. Representanter från FN:s flyktingkommissarie, UNHCR, och från International Organization for Migration, IOM, har deltagit. Likaså har nordiska ministerrådet haft en representant närvarande. Sverige är ordförande i gruppen under 2001.

Bland de frågor som varit aktuella år 2000 kan nämnas Kosovo, återvändande/återtagande, arbetskraftsinvandring och förberedelserna inför de nordiska ländernas operativa inträde i Schengensamarbetet. Globala konsultationer och skyddsfrågor har särskilt uppmärksammats inför 50-årsjubileet av FN:s flyktingkonvention år 2001. Inom ramen för de särskilda arbetsgrupperna har man utbytt information och diskuterat frågeställningar kring återvändande, verkställigheter, vidarebosättning, pågående bilaterala projekt i Baltikum och gemensamma EU- och Schengenrelaterade frågor. Vid det sista NSHF-mötet under år 2000 beslöts att en ny arbetsgrupp skulle tillsättas för att diskutera frågeställningar kring arbetskraftsinvandring och demografi. Under året har det praktiska arbetet i det gemensamma nordiska projektet för återvändande av äldre till Bosnien påbörjats.

Utlänningsmyndigheternas motsvarighet till NSHF, nordiska utlänningsutskottet, NUU, har under året haft två möten. Utskottet har primärt ansvar för övervakningen av hur den nordiska

passkontrollöverenskommelsen tillämpas. Den information som utbyts vid mötena rör bl.a. förestående ändringar i ländernas viseringspolitik. Skr. 2000/01:90

3.5.8 Ungdomsfrågor

Allmänt

Det nordiska samarbetet i ungdomsfrågor bereds inom ramen för *Nordiska ungdomskommittén*, som lyder under kulturministrarna. Nordiska ungdomskommittén är ministerrådets rådgivande och koordinerande organ i nordiska och internationella barn- och ungdomspolitiska frågor och innehåller representanter från såväl myndigheter som ungdomsorganisationer. Kommittén har bl.a. till uppgift att fördela stöd till ungdomars nordiska samarbete, att koordinera nordisk ungdomsforskning och att följa upp arbetet med barn- och ungdomspolitiska frågor inom alla ministerrådets sektorer. Nordiska ministerrådets budget för nordiskt ungdomssamarbete uppgick under år 2000 till cirka fem miljoner danska kronor.

Samarbetet inom Norden

En av de viktigaste uppgifterna inom ungdomsområdet är bidragsgivning till ungdomsorganisationernas nordiska nätverk och till olika ungdomsprojekt. Projektstödet omfattar numera samtliga ungdomsinitiativ oavsett om de är nationella eller lokala. Kommittén har därför möjlighet att i större utsträckning än tidigare tillvarata andra nordiska ungdomsinitiativ än bara dem som kommer från nationellt stödberättigade ungdomsorganisationer. Kulturministrarna har beslutat att 80 procent av ministerrådets budget för ungdomsfrågor skall gå till bidragsgivning. Resterande medel avser kostnader för samordning av nordisk ungdomsforskning samt kommitténs egna projekt och kostnader.

Det nordiska samarbetet inom ungdomsforskningen är en prioriterad fråga. Under perioden 1998–2001 har en forskningskoordinator anställts på heltid. Syftet är att stärka samarbetet mellan ungdomsforskare, beslutsfattare och brukare. Ett nytt nordiskt femårigt ungdomsforskningsprogram "Unga i Norden" har antagits av nordiska ungdomskommittén och tillställts Nordiska Ministerrådets forskningspolitiska råd för fortsatta diskussioner.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm 1999 rekommenderades Nordiska Ministerrådet att utarbeta en ny tvärssektoriell handlingsplan för arbetet med barn och ungdomar för de kommande fem åren. Denna plan skall också belysa andra sidor av barn- och ungdomars levnadsvillkor än de som togs fram inom Handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996–2000. Nordiska Ministerrådet har givit Ungdomskommittén i uppdrag att i samverkan med berörda parter utarbeta ett underlag för den kommande tvärssektoriella handlingsplanen. En plan har nu utarbetats – "Norden in i ett nytt årtusende, tvärssektoriell handlingsplan för barn- och ungdomspolitiskt samarbete 2001-2005".

Planen har under året behandlats inom ministerrådets olika sektorer och har överlämnats till Nordiska rådet. Skr. 2000/01:90

Norden och dess närområden

Utvecklingen av ungdomssamarbetet mellan Östersjöstaterna har varit en prioriterad fråga sedan det finska ordförandeskapet 1996 och samverkan med de s.k. närområdena är ett av de prioriterade områdena inom Nordiska Ministerrådets verksamhet. Inom ungdomsområdet drivs utvecklingen i nära samverkan med andra regionala samarbetsorganisationer, exempelvis Östersjöstaternas råd (CBSS).

3.6 Säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete

Sedan år 1997 diskuteras säkerhetspolitiska frågor vid Nordiska rådets sessioner. Det tar sig uttryck i bl.a. att de nordiska utrikesministrarna respektive de nordiska försvarsministrarna lämnar gemensamma redogörelser vid sessionerna och deltar i debatten.

Fredsfrämjande verksamhet

Kärnan i det nordiska försvarsrelaterade samarbetet utgörs främst av verksamheten inom det fredsfrämjande området. För att underlätta samarbete, koordinering och effektivisering av nordiska resurser skapades NordSamFN i slutet av 1960-talet. Denna ersattes år 1997 av en ny samarbetsstruktur benämnd Nordcaps (Nordic Co-ordinated Arrangement for Military Peace Support). Nordcaps kan ses som ett verktyg för att förbättra de nordiska ländernas förmåga att agera gemensamt inför beslut om och vid deltagande i fredsfrämjande insatser. Nordcaps bidrar även till ett intensifierat informationsutbyte och ett fördjupat utbildnings- och materielsamarbete mellan de nordiska länderna. Den nordisk-polska brigaden som var verksam i Bosnien, den nordiska bataljonen tidigare verksam i Makedonien och nu samarbetet i Kosovo är exempel på framgångsrikt nordiskt samarbete.

I april 1998 kom de nordiska försvarsministrarna överens om att fördjupa och utveckla det nordiska samarbetet ytterligare inom Nordcaps. Målsättningen skulle vara att vid behov kunna sända ut en gemensam styrka av brigads storlek (mellan 2 000–5 000 man) för fredsfrämjande insatser. Under ett möte i april 2000 kom de nordiska försvarsministrarna överens om styrkans ambitionsnivåer, uppgifter, tidsplaner för införande, samt att ett fast planeringselement skulle inrättas i Sverige. Syftet med planeringselementet, som upprättades den 1 november 2000 med officerare från samtliga nordiska länder, är att möjliggöra att ett samordnat nordiskt militärt bidrag inom en brigads ram kan bli tillgängligt. Brigaden skall kunna användas inom ett brett spektrum av fredsfrämjande insatser från den 1 juli 2003 och inom FN:s, EU:s och Nato/Partnerskap för fred, PFF:s ramar.

Den nordiska brigaden är ett exempel på den pågående utvecklingen mot en alltmer multinationell europeisk krishanteringsförmåga.

I månadskiftet september/oktober genomfördes för fjärde gången den årligen återkommande övningen i PFF:s anda, ”Nordic Peace”. Övningen genomfördes som en stabstjänstövning i Danmark. Förutom Sverige deltog Danmark, Norge, Finland, Estland, Lettland och Litauen. UNCIVPOL bidrog med poliser från de nordiska länderna, inklusive Island. Därutöver deltog ett antal statliga och icke-statliga organisationer.

Minröjningskoordinering

Arbetet bedrivs av de nationella minröjningskoordinatorerna och ländernas myndigheter och omfattar områden såsom forskning, materielutveckling, industrifrågor, utbildningsfrågor samt fredsfrämjande och humanitära insatser. Under år 2000 har koordinatorerna mötts och påbörjat ett utvärderingsarbete som kommer att fortsätta under år 2001.

Handlingsplan för nordiskt försvarsmiljösamarbete

Sedan hösten 1997 finns ett handlingsprogram för nordiskt försvarsmiljösamarbete. Den av de nordiska försvarsministrarna år 1999 fastställda gemensamma nordiska miljöpolicy för försvarssektorn – Agenda 21 för försvarssektorn – utgör en övergripande miljöpolicy för Försvarsmakten och andra försvarsmyndigheter. I samarbetet i övrigt leder Sverige arbetet med ett gemensamt nordiskt utnyttjande av anläggningar för miljöfarlig verksamhet, exempelvis skjutfält. En prioriterad del i samarbetet är försvarsmiljöbistånd till staterna i Östersjöområdet. Norge leder detta arbete, i vilket även USA deltar. Genom att diskutera försvarsmiljöfrågorna gemensamt i Norden och genom att samordningsdriva försvarsmiljöfrågorna nationellt och internationellt ökar möjligheterna att förbättra miljön i Norden och kring Östersjön.

Norden och dess närområden

Sveriges samarbete inom försvarsområdet med Estland, Lettland och Litauen påbörjades år 1992. De nordiska länderna stödjer uppbyggnaden av de nationella estniska, lettiska respektive litauiska försvarsförmågorna. Tillsammans med ett antal andra länder genomförs projekten Baltbat (Baltic Battalion), Baltron (Baltic Naval Squadron) och Baltdefcol (Baltic Defence College). Kunskapsöverföring inom flera områden, bl.a. demokratisk kontroll och styrning av försvarsmakter, modernt ledarskap, totalförvar, operationskonst och taktik med nordisk profil som grund, är från svenska utgångspunkter betydelsefull.

Säkerheten i Nordeuropa kan inte skiljas från säkerheten i hela det euroatlantiska området. Ett tydligt amerikanskt engagemang i Östersjöområdet är av grundläggande nordiskt intresse. Länder utanför den nordiska kretsen som lämnar ett betydelsefullt stöd till de baltiska länderna såväl bilateralt som genom de multilaterala projekten är förutom USA även Tyskland, Storbritannien och Schweiz. Ett sätt att fördjupa andra länders engagemang i Östersjöregionen är att gemensamt utveckla

Försvarsmateriel

Under år 2000 har ramavtalet om nordiskt försvarsmaterielsamarbete från 1994 omarbetats med innebörd att avtalet skall tillämpas också på bilateralt samarbete mellan länderna. I övrigt kvarstår syftet med det omarbetade avtalet att genom samarbete uppnå ekonomiska, tekniska, och industriella fördelar. För närvarande är ett flertal arbetsgrupper verksamma.

Inom det nordiska försvarsmaterielsamarbetet har verksamheten på senare år ökat såväl vad gäller gemensamt samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige som Sveriges bilaterala samarbete med dessa länder. Sedan några år pågår ett samarbete om en gemensam utveckling av ubåtar, det s.k. Vikingprojektet. Under år 2000 har med Danmark diskuterats möjligheten för Danmark att köpa den svenska ubåten Näcken. I januari 2001 har regeringen beslutat att ett principavtal om överlåtelse av ubåten till Danmark skall undertecknas. Under år 1999 ingicks ett projektavtal mellan länderna i syfte att göra en gemensam anskaffning av standardhelikoptrar. Under år 2000 har offerter från leverantörer inkommit och en utvärdering av dessa pågår för närvarande. Även inom andra materielområden pågår gemensamma projekt. Försvarsindustrierna i länderna har också ökat sitt samarbete bl.a. inom ammunitionsområdet.

Flerårigt nordiskt säkerhetspolitiskt forskningsprogram

Under året har arbetet med det nordiska säkerhetspolitiska forskningsprogrammet fortsatt. De sex projekten är följande:

- militära styrkors roll och funktion i ljuset av den nya säkerhetsordningen
- fredsfrämjande operationer
- komparativ nordisk säkerhetspolitisk doktrin – nu och i framtiden
- framtiden för rysk säkerhetspolitik och dess innebörd för den nordiska/baltiska regionen
- komparativ nordisk säkerhetspolitik under kalla kriget
- funktionell säkerhet i en globaliserad värld.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2001.

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm.

Föredragande: statsrådet Pagrotsky

Regeringen beslutar skrivelse 2000/2001:90 Nordiskt samarbete 2000